

FOLKLORE I TRADICIONS

Cultures i músiques del Mediterrani a *Can Quintana*

Text: Gianni Ginesi

Resum

Mentre es preparava l'obertura al públic del centre cultural *Can Quintana, Museu de la Mediterrània*, a Torroella de Montgrí, un equip de recerca va treballar per establir lligams entre pràctiques musicals i vida quotidiana. Aquest va esdevenir l'eix discursiu del museu, a través del qual és la música qui condueix cap a altres manifestacions de la cultura tradicional i popular, amb paral·lelismes possibles a tota l'àrea mediterrània. Ara, quan s'han complert cinc anys de la posada en funcionament d'aquesta infraestructura, un dels membres de l'equip ens resumeix el procés i els plantejaments de fons que el van articular.

1. La música i les cultures

Ja ho sabem, la música és molt més que els elements sonors que la constitueixen: representa també unes vivències, uns valors, unes actituds; és sempre expressió d'uns criteris estètics; ens ensenya diverses formes d'interpretació; és manifestació d'una cultura i d'un moment històric, i hi podem copsar els rastres de contactes que es van donar entre poblacions diverses al llarg del temps. Un conjunt d'elements, per tant, que ressalta la relació inseparable de la música amb les activitats humanes i els moments socials. Si, per un costat, és evident la limitació de pensar la música com a simple objecte estètic, tanmateix és limitador considerar-la només dintre d'unes fronteres geogràfiques suposadament rígides i tancades, oblidant que en

realitat totes les fronteres són permeables. Són les mateixes realitats musicals les que ens ensenyen com aquesta rigidesa és molt més imaginada i desitjada que no pas real.

La idea d'una visió holística del fet musical sens dubte és engrescadora i fàcil d'entendre. Els problemes poden sorgir, en tot cas, quan la intenció és traduir-la en exemples reals, pràctics. I si el subjecte implicat és un museu, les dificultats encara poden ser més grans.

És en aquest context que em proposo comentar alguns aspectes de la meua experiència personal de col·laboració amb un centre cultural que ha decidit situar en l'eix del seu discurs expositiu la presència de la música a la vida quotidiana de les persones.

2. El naixement d'un projecte

Can Quintana, Museu de la Mediterrània, amb seu a Torroella de Montgrí (Baix Empordà, Girona <http://www.museudelamediterrania.org>, inaugurat el 1 de maig de 2003) va decidir, fa pocs anys, fer una aposta en aquest sentit: es va considerar que les implicacions inherents a la música dins de la seva dimensió quotidiana fossin l'eix vertebrador del museu.

Potser caldria explicar breument els trets principals en què es basa el projecte de *Can Quintana*: promoure el coneixement de les realitats culturals de l'àmbit mediterrani, i la reflexió sobre els contactes, intercanvis i diàlegs constants que s'han produït al llarg del temps entre pobles que comparteixen un espai geogràfic comú.

El punt de partida eren les característiques del territori, tant des d'un punt de vista geogràfic com per la presència històrica i social de molts lligams amb la música: de les cobles i balladors de sardanes fins a l'àmbit individual o col·lectiu de la cançó tradicional, passant per les pràctiques de construcció i ús d'instruments "menors", com ara joguines sonores, i també l'ensenyament musical.

Un conjunt d'elements que va ser estudiat i elaborat per un equip de recerca –format per Gianni Ginesi, Jaume Ayats, Joaquim Rabaseda, Jaume Nonell i Montserrat Cañellas– durant el període 2000-2002, a través d'un projecte d'investigació promogut per l'IPEC (Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya). La recerca va proporcionar com a resultat principal una àmplia visió del conjunt de les dinàmiques del territori local en relació a la música i va servir com a base interpretativa pel centre, per a la posterior elaboració del discurs museogràfic.

L'estudi de la realitat local va donar pas posteriorment a la recerca de paral·lelismes –i també de diferències– en l'àmbit mediterrani.

I, tot plegat, tenint en compte també que el punt principal d'un museu se centra en la necessitat de disposar d'uns espais on presentar al públic la pròpia exposició temàtica, a través de la qual es vol resumir el camp d'interès i d'actuació del propi centre. És a dir, una exposició permanent que es considera d'importància cabdal per un museu, i que demana una atenció especial.

Per part meua, vaig participar en la tria dels materials i en l'elaboració dels textos i missatges que es volien transmetre al públic. Cal dir que la recerca inicial va permetre la utilització directa d'elements per a l'exposició, com algunes cançons tradicionals i unes joguines sonores que s'havien obtingut durant el treball previ. Els altres elements calia buscar-los o elaborar-los tenint en compte els objectius del museu.

3. La música com a fil conductor

No es pot oblidar la consideració tan ferma en la nostra cultura de la música com a patrimoni cultura o immaterial, i no es pot prescindir d'aquesta visió –que també és certa!- en la creació d'un espai expositiu. En el cas de *Can Quintana*, aquest és un element més de la música i, com ja ha quedat dit, apareix acompanyada per aspectes que evidencien el rol social, els lligams i

---

l'articulació cultural que desenvolupa la música dins d'una societat. Es tracta d'aquells aspectes que generalment resten en un segon pla i que aquí van assolir el mateix protagonisme que la visió patrimonial i conservadora.

Així que a *Can Quintana* hi trobem exemples que volen suggerir diverses dimensions del fet musical: les músiques de treball, del cicle de la vida, els conjunts musicals, el procés de construcció d'instruments, la música com a reflex d'una societat i d'una època. I també les idees de transformació i de canvi a través de les festes, dels lligams amb les vivències personals, i dels persistents contactes interculturals. En resum, allò que s'ha comentat abans: mostrar la música com a element clau de la vida quotidiana. I suggerir que aquest paper de la música és comú a cultures aparentment allunyades i "diferents", i que contribueix al fet que es consideri que determinats processos creatius i socials són, en realitat, molt semblants dintre d'un espai tan petit com la Mediterrània. Un espai on els processos de la globalització actual generen noves transformacions socials i, per tant, noves creacions musicals que remarquen la visió comuna i els mestissatge cultural. D'aquí la importància dels exemples sonors que acompanyen algunes mostres de les anomenades contaminacions, que amb la seva forta càrrega d'actualitat estimulen la comprensió i la reflexió.

I aquest panorama cultural es veu reflectit també en el paper de dinamització del territori que el centre es proposava com a objectiu a assolir. No només amb la promoció d'un espai obert al diàleg i capaç d'oferir activitats culturals com ara concerts, exposicions i conferències, sinó també amb una innegable finalitat pedagògica que es materialitza en tallers i altres activitats educatives, per tal de reforçar el missatge de diàleg intercultural. Es genera així una acció continuada de noves i interessants complicitats amb les persones i les entitats establertes en el territori.

Novembre de 2008